

تدوین قوانین و لوائح مناسب و منطبق با استانداردهای بین‌المللی

در هر زمینه‌ای که نگریسته شود، لازم است چارچوب حقوقی معقول و مناسبی که تضمین‌کننده ساختار، عملکرد و آثار عمل یا فعالیت در آن زمینه باشد، ترسیم گردد. سرمایه‌گذاری خارجی از این مقوله مستثنا نبوده و ضرورت تدوین قوانین مناسب با نیاز روز، بر کسی پوشیده نیست. این قوانین باید به بهترین وجه ممکن حامی حقوق سرمایه‌گذار باشد تا در پرتو آن احساس امنیت و اطمینان نماید. در ایران پس از بحث وجدل‌های فراوان بالاخره «قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی» در تاریخ ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و بعد از اصلاح و الحاق و انجام تغییرات توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام در تاریخ ۱۳۸۱/۳/۴ نهایی و آماده اجرا گردید. در این رهگذر، صرف وجود قانون سرمایه‌گذاری خارجی هرچند به بهترین وجه تدوین و تصویب شده باشد و از جنبه فنی، حقوقی و اقتصادی مطلوب باشد هرگز کافی نخواهد بود بلکه وقتی صحبت از قانون مناسب و منطبق با استانداردهای بین‌المللی پیش آید، وجود یا تدوین قوانین لازم در سایر مقولات مربوط به مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و... نیز انکارناپذیر می‌نماید. در قوانین جدید سرمایه‌گذاری در جوامع در حال توسعه، سمت‌وسوی قوانین مزبور بیشتر به سوی آزادسازی نظام سرمایه‌گذاری است. در این نظام‌ها حتی‌الامکان سعی بر آن است که مقررات زائد و دست‌وپاگیر حذف شود و استفاده از استانداردهای در حد بالا در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی گسترش یابد. به طور مثال می‌توان به کشورهای آسیای جنوب شرقی (سنگاپور، مالزی، تایوان) و موفقیت چشمگیر آن‌ها در این زمینه اشاره نمود. در این راستا به برخی از مکانیسم‌های قانونی مناسب برای تضمین سرمایه‌گذاری خارجی اشاره می‌شود.

۱. ورود سرمایه و استقرار مالکیت

در ماده ۵ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاران خارجی ایران «سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران» تنها نهاد رسمی تشویق سرمایه‌گذاری‌های خارجی در کشور

و رسیدگی به کلیه امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌های خارجی است و درخواست‌های سرمایه‌گذاران خارجی در خصوص امور ذی‌ربط از جمله پذیرش، ورود، به‌کارگیری و خروج سرمایه باید به آن سازمان تسلیم گردد. پس از تقدیم درخواست سرمایه‌گذاران، یک بررسی مقدماتی نسبت به آن انجام می‌شود و حداکثر ظرف ۱۵ روز، سازمان مکلف است درخواست را همراه نظریه خویش در هیئت مذکور در ماده ۶ مطرح نماید. این هیئت نیز حداکثر ظرف مهلت یک ماه از تاریخ تقدیم درخواست مبادرت به اتخاذ تصمیم خواهد نمود. تصمیم هیئت قطعی است و در قانون هیچ مرجع دیگری برای تجدیدنظر از تصمیمات آن پیش‌بینی نشده است. این امر یک نقص محسوب شود. ماده ۱۱ قانون متضمن مقرراتی در باب نحوه ورود سرمایه و نحوه پوشش آن توسط قانون است، بخشی از موازین ناظر به نحوه ارزیابی سرمایه‌های خارجی و ثبت آن‌ها در آیین‌نامه این قانون پیش‌بینی شده است. در ماده ۱ قانون و مواد ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ آیین‌نامه قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب ۱۳۳۴، مقررات قانونی لازم در خصوص نحوه ورود سرمایه و تشریفات آن به کشور پیش‌بینی گردیده بود.

۹ صرف وجود قانون سرمایه‌گذاری خارجی هرچند به بهترین وجه تدوین و تصویب شده باشد و از جنبه فنی، حقوقی و اقتصادی مطلوب باشد هرگز کافی نخواهد بود بلکه وقتی صحبت از قانون مناسب و منطبق با استانداردهای بین‌المللی پیش آید، وجود یا تدوین قوانین لازم در سایر مقولات مربوط به مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و... نیز انکارناپذیر می‌نماید. در قوانین جدید سرمایه‌گذاری در جوامع در حال توسعه، سمت‌وسوی قوانین مزبور بیشتر به سوی آزادسازی نظام سرمایه‌گذاری است. ۶۶

۲. تسهیل شیوه‌های انتقال سود و سرمایه به خارج

آنچه مسلم است، اینکه هر کشور متناسب با سیاست‌های اصولی خود، نظام پولی مشخص را طراحی و به آن عمل می‌نماید. سیاست

ارزی- پولی یک کشور معمولاً در راستای کنترل سرمایه‌هاست و معمولاً توأم با محدودیت‌ها و قیودی است که مانع آزادی کامل دارنده سرمایه در نقل و انتقال سرمایه‌اش است. گرچه شرکت‌های فراملیتی به واسطه امتیازات و قابلیت‌های ویژه خود کمتر با مشکل جدی در این زمینه مواجه هستند، اما باید پذیرفت آن دسته از کشورهایی که در مسیر توسعه قدم برمی‌دارند ناگزیرند تا ابزار سرمایه‌گذاری خارجی را فراهم کنند. در این راستا علی‌رغم نیاز شدید به ارز خارجی، کنترل خود را کمتر و خفیف‌تر می‌نمایند و این امر خود نشانه تغییر دیدگاه این کشورها به مساعد شدن نظر آن‌ها به مقوله سرمایه‌گذاری خارجی است. حتی در بعضی کشورها مقررات مربوط به سرمایه‌گذاری مجدد سود در سایر بخش‌های اقتصادی و تجاری، شدت وحدت قدیم را ندارند. در ماده ۴ قانون سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۳۴، امکان خروج سود ویژه حاصل از به کار انداختن سرمایه به میزان مقرر در آیین‌نامه و به ارز وارد شده به ایران پیش‌بینی شده بود. در قانون جدید سرمایه‌گذاری مصوب ۱۳۸۰، در ماده ۱۰ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ این قانون، امکان انتقال و خروج سرمایه و سود آن پیش‌بینی شده است. با توجه به فلسفه وجودی سرمایه‌گذاری خارجی که اصولاً و عموماً مبتنی بر سودجویی است با عنایت به اینکه سرمایه‌گذار خارجی تصمیم ندارد تا ابد در کشور سرمایه‌پذیر باقی بماند. مقررات حاکم باید متضمن اعطای تسهیلاتی از این حیث باشد. ماده ۱۰ قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، به نحوه واگذاری و انتقال سرمایه خارجی به سرمایه‌گذار داخلی یا سرمایه‌گذار خارجی دیگر در داخل کشور اختصاص دارد. ماده ۱۳ خروج از اصل و منفعت سرمایه خارجی پیش‌بینی شده است و در ماده ۱۴ نیز خروج سود و کیفیت آن مقرر شده است. به نظر می‌رسد بهتر بود مقررات ماده ۱۳ و ۱۴ در باب خروج از اصل و سود سرمایه به پیش‌بینی اساس موضوع و قابلیت آن اکتفا می‌نمود و ترتیب خروج و نحوه عمل به آیین‌نامه واگذار می‌گردید. در قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب ۱۳۳۴، در ماده ۴ قانون و ماده ۱۳ آیین‌نامه، در باب انتقال سود و در ماده ۵ قانون و ماده ۱۳ آیین‌نامه در خصوص انتقال اصل سرمایه خارجی مقررات لازم پیش‌بینی شده بود. به‌طور کلی از جنبه «مجاز بودن» انتقال سرمایه تفاوتی بین قانون